

ANEKS NR 5
DO UMOWY NR 00010.UM02.6572.20010.2023
Z DNIA 12 GRUDNIA 2023 r.

zawarty w dniu 10. kwietnia 2026 r. w Toruniu

pomiędzy :

Województwem Kujawsko-Pomorskim

z siedzibą w Toruniu, Plac Teatralny 2, 87-100 Toruń

reprezentowanym przez:

Elżbietę Siemiątkowską – Dyrektora Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich, działającą na podstawie upoważnienia udzielonego uchwałą Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego Nr 67/3200/25 z dnia 11 sierpnia 2025 r. w sprawie upoważnienia pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu do składania oświadczeń woli związanych z prowadzeniem bieżącej działalności Województwa.

a

Lokalną Grupą Działania „Trzy Doliny”,

z siedzibą w Gądeczu, Gądecz 33, 86-022 Dobrcz

NIP 5542823628,

numer KRS 0000320340,

reprezentowaną przez:

1) Leszka Kuziaka – Prezesa Zarządu Lokalnej Grupy Działania „Trzy Doliny”

2) Izabellę Katarzynę Bryś – Członka Zarządu Lokalnej Grupy Działania „Trzy Doliny”

zwaną dalej „LGD”,

razem zwanymi dalej „Stronami”,

Na podstawie umowy nr 00010.UM02.6572.20010.2023 z dnia 12 grudnia 2023 r. oraz ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (t. j. Dz.U. z 2025 r. poz. 182). Strony postanawiają, co następuje:

§ 1

W umowie wprowadza się następujące zmiany:

- 1/ W załączniku nr 1 do powołanej na wstępie umowy, rozdział V LSR otrzymuje brzmienie określone w załączniku nr 1 do niniejszego Aneksu.
- 2/ W załączniku nr 1 do powołanej na wstępie umowy, rozdział X LSR otrzymuje brzmienie określone w załączniku nr 2 do niniejszego Aneksu.
- 3/ W załączniku nr 1 do powołanej na wstępie umowy, załącznik nr 1 do LSR otrzymuje brzmienie określone w załączniku nr 3 do niniejszego Aneksu.

§ 2

Pozostałe warunki Umowy nie ulegają zmianie.

§ 3

Aneks został sporządzony w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym egzemplarzu dla każdej ze stron umowy.

§ 4

Aneks wchodzi w życie z dniem podpisania.

**WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE**

Dyrektor Departamentu
Rozwoju Obszarów Wiejskich

Elżbieta Sienkiewicz (1)

LGD

PREZES

Lokalnej Grupy Działania „Trzy Doliny”

Leszek Ruziak

1)

Członek Zarządu

Lokalnej Grupy Działania „Trzy Doliny”

2)

Izabella Katarzyna Bryś

**Lokalna Grupa Działania
„Trzy Doliny”**

86-022 Dobrcz, Gądecz 33
NIP: 554-282-36-28 REGON 340534528

Rozdział V - Spójność, komplementarność i synergia.

1. Opis zgodności i komplementarności LSR z innymi dokumentami planistycznymi.

Komplementarność z dokumentami planistycznymi na poziomie krajowym.	
Nazwa dokumentu planistycznego.	Opis zgodności i komplementarności
KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2030 (KSRR 2030)	LSR jest zgodna i komplementarna z opisywanym dokumentem planistycznym poprzez korelację celów. LSR ze swoimi celami i założeniami wpisuje się w: - Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym – poprzez zaplanowanie przedsięwzięć dotyczących zarówno sfery społecznej (środki z EFS+), a także gospodarczej, środowiskowej i społecznej (środki PS WPR). - Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych – poprzez endogeniczny charakter LSR opierający się na lokalnych potencjałach, w tym potencjale społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. - Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie – poprzez partycypacyjny i oddolny charakter uwzględniający lokalne polityki na poziomie zarówno administracji samorządowej jak i rządowej. Poprzez odniesienie się LSR do poszczególnych celów szczegółowych realizacji LSR wpisuje się również w realizację celu głównego Strategii, którym jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.
STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU LUDZKIEGO 2030 (SRKL2030)	LSR wpisuje się również w strategię opracowaną przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. LSR wpisuje się i pośrednio realizuje: - Cel szczegółowy 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych – poprzez realizację wsparcia w ramach EFS+, Przedsięwzięcie P.1.3 - Przedsięwzięcie 1.3 – Działania na rzecz aktywizacji edukacyjnej osób dorosłych (Działanie FEKP.07.03 AKTYWIZACJA EDUKACYJNA OSÓB DOROSŁYCH), obejmujące aktywizację edukacyjną osób dorosłych w formie LOWE (Lokalnym Ośrodków Wiedzy i Edukacji) - Cel szczegółowy 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy - poprzez realizację wsparcia w ramach EFS+, Przedsięwzięcie P.1.1 - Przedsięwzięcie 1.1 - Działania na rzecz przełamывania stereotypów związanych z płcią. (Działanie FEKP.07.01 PRZEŁAMYWANIE STEREOTYPÓW ZWIĄZANYCH Z PŁCIĄ), które swoim zakresem obejmuje wyrównywanie szans na rynku pracy. - Cel szczegółowy 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne - poprzez realizację wsparcia w ramach EFS+, P.1.4 - Przedsięwzięcie 1.4 – Działania na rzecz aktywizacji społecznej osób starszych 60+ (Działanie FEKP.07.04 WSPIERANIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ), obejmujące aktywizację społeczną osób starszych.
PROGRAM FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ROZWOJU SPOŁECZNEGO 2021-2027 (FERS)	LSR wpisuje się w Program poprzez realizację wsparcia z EFS+ w ramach Przedsięwzięć P.1.1, P.1.2, P.1.3, P.1.4. Realizując wsparcie w ramach tych przedsięwzięć LSR pośrednio wpisze się w następujące cele szczegółowe Programu: - Cel szczegółowy: ESO4.3. Wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a

	prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (EFS+) - Cel szczegółowy: ESO4.5. Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się poza formalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego (EFS+) - Cel szczegółowy: ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (EFS+) - Cel szczegółowy: ESO4.7. Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej (EFS+) - Cel szczegółowy: ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji (EFS+) - Cel szczegółowy: ESO4.12. Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (EFS+)
PROGRAM PLAN STRATEGICZNY DLA WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ NA LATA 2023-2027.	LSR bezpośrednio, poprzez finansowanie części przedsięwzięć z Programu, wpisuje się w następujące jego cele: - CS 8.P 9. - Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów (przedsięwzięcie P.2.1 i P.2.2) - CS 8.P 4. Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej (przedsięwzięcie P.3.1)
Komplementarność z dokumentami planistycznymi na poziomie regionalnym.	
Nazwa dokumentu planistycznego.	Opis zgodności i komplementarności
STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA Kujawsko-Pomorskiego DO 2030 ROKU – STRATEGIA PRZYSPIESZENIA 2030+	Wdrażanie LSR przyczyni się do pośredniej realizacji Strategii, poprzez realizację jej celów głównych. LSR wpłynie na realizację następujących celów głównych: - Cel główny: 1. Skuteczna edukacja, a w ramach niego Cele Operacyjne - 11. Podniesienie jakości kształcenia i wychowania, 13. Kształtowanie środowiska edukacyjnego - poprzez działania skierowane dla dzieci i młodzieży w ramach przedsięwzięcia P.1.2 oraz działania na rzecz edukacji osób dorosłych P.1.3. - Cel główny: 2. Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo - 21. Aktywność społeczna i rozwój społeczeństwa obywatelskiego; 22. Rozwój wrażliwy społecznie (poprzez działania w ramach przedsięwzięć P.1.1 - Działania na rzecz przełamywania stereotypów związanych z picią, oraz P.1.4 Działania na rzecz aktywizacji społecznej osób starszych 60+), 35. Rozwój turystyki (poprzez działania w ramach przedsięwzięć P.3.1 – Działania na rzecz poprawy dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej,), 37. Nowoczesny rynek pracy (poprzez działania w ramach przedsięwzięć P.1.1 - Działania na rzecz przełamywania stereotypów związanych z picią; P.2.1 - Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez

	osoby fizyczne, realizowane na obszarze LSR; P.2.2 - Przedsięwzięcie 2.2 – Rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarze LSR) , 41. Infrastruktura rozwoju społecznego (poprzez realizację przedsięwzięcia P.3.1 - Działania na rzecz poprawy dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej). - Cel główny: 3. Konkurencyjna gospodarka, a w ramach niego Cel Operacyjny - 33. Rozwój przedsiębiorczości – poprzez realizację wsparcia w zakresie zakładania i rozwoju działalności gospodarczej (przedsięwzięcia P.2.1 i P.2.2) - Cel główny: 4. Dostępna przestrzeń i czyste środowisko, a w ramach niego Cele Operacyjne - 41. Infrastruktura rozwoju społecznego, 42. Środowisko przyrodnicze, 43. Przestrzeń kulturowa, 48. Potencjały endogeniczne. (przedsięwzięcie P.3.1- Działania na rzecz poprawy dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej).
PROGRAM FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA KUJAW I POMORZA (FedKiP)	LSR bezpośrednio, poprzez finansowanie części przedsięwzięć z Programu, wpisuje się w następujące jego cele: - Cel szczegółowy 4(c) wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu – Przedsięwzięcie P.1.1. - Cel szczegółowy 4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwienie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami – Przedsięwzięcie P.1.2. - Cel szczegółowy 4(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej. – Przedsięwzięcie P.1.3. - Cel szczegółowy 4(l) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci - Przedsięwzięcie P.1.4.
Komplementarność z dokumentami planistycznymi na poziomie lokalnym.	
Nazwa dokumentu planistycznego.	Opis zgodności i komplementarności
PROGRAM ROZWOJU POWIATU BYDGOSKIEGO NA LATA 2017-2023	Wdrażanie LSR przyczyni się do pośredniej realizacji Strategii, poprzez realizację jej celów strategicznych. LSR wpłynie na realizację następujących celów strategicznych: - Cel strategiczny nr 2: Rozwój usług społecznych - poprzez działania w ramach przedsięwzięcia – P.1.1, P.1.2, P.1.3, P.1.4 - Cel strategiczny nr 3: Rozwój turystyki – poprzez działania w ramach przedsięwzięcia P.3.1 - Cel strategiczny nr 4: Wzmocnienie współpracy i działań JSFP – poprzez działania w ramach przedsięwzięcia P.3.1 oraz partnerstwo lokalne np. w wymiarze realizacji działań komunikacyjnych i animacyjnych.
STRATEGIE ROZWOJU GMIN I DOKUMENTY PLANISTYCZNE GMIN	Część Gmin obszaru ma ustanowione strategiczne dokumenty planistyczne przyjęte do roku 2025, część realizuje działania na podstawie rocznych planów zgodnie z zadaniami wskazanymi w ustawie o samorządzie gminnym. LSR w ramach proponowanych przedsięwzięć wpisuje się w ustawowy zakres zadań Gmin (w szczególności przedsięwzięcia: P.1.1, P.1.2, P.1.3, P.1.4, P.3.1).

2. Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów czy branż działalności gospodarczej w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć.

Jednym z czynników potencjalnie wpływających na kształt strategii integracji jest bliskość organizacyjna na poziomie nie tylko celów działalności (lub zadań statutowych), ale podobieństwa wewnętrznych i zewnętrznych walorów organizacyjnych łączących się instytucji. Wśród czynników, które mogą mieć realny wpływ na przebieg procesu integracji sektorowej oraz jej zasięg oraz dynamikę należy wymienić bliskość:

organizacyjna – podobieństwo wewnętrznych i zewnętrznych warunków organizacyjnych (podobna decyzyjność, struktura),

geograficzna – niewielka odległość przestrzenna lub czasowa (poziom osiedla, jednostki urbanistycznej),

poznawcza – zbieżność baz wiedzy, baz referencyjnych, dostęp do grup docelowych (np. instytucje rynku pracy),

instytucjonalna – funkcjonowanie w takim samym otoczeniu instytucjonalnym (np. sektor publiczny, MSP)

Budowa Partnerstwa Sektorowego LGD była poprzedzona taką właśnie analizą poziomu mezostrukturalnego instytucji i podmiotów gospodarczych. Odrębną sprawą jest wątek integracji Partnerstw (przyczynek). Wśród tematycznych wątków kompleksowej realizacji przedsięwzięć można wymienić:

a) partnerstwa publiczno-prywatne (PPP) – to umowa instytucji publicznej i organizacji prywatnej, zawarta w celu zrealizowania określonego przedsięwzięcia ze sfery zadań publicznych.

b) partnerstwa projektowe – cele partnerstwa są ściśle określone w projekcie. Projekty kooperacji powinny być ukierunkowane na takie obszary kluczowe dla sektora gospodarki jak:

- tworzenie warunków sprzyjających podnoszeniu zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych,
- dalsze doskonalenie, bądź zmianę kwalifikacji zawodowych w formie szkoleń, kursów i praktyk oraz zdobycia doświadczeń zawodowych w miejscu pracy.

- rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia, obejmując m.in. doradztwo, szkolenia oraz usługi finansowo – prawne adresowane do osób pragnących rozpocząć własną działalność gospodarczą

c) partnerstwa branżowe/sektorowe – to platforma porozumienia organizacji/instytucji prowadzących zbliżoną działalność.

d) partnerstwa lokalne/trójsektorowe – to porozumienie instytucji publicznych, przedsiębiorstw i organizacji pozarządowych, które chcą wspólnie działać na rzecz swojego regionu, osiedla, gminy, powiatu

3. Korzyści z komplementarności i synergii oraz wartość dodana podejścia LEADER w realizacji LSR.

Podejście LEADER opiera się na 7 cechach:

a. **Podejście oddolne.**

b. **Podejście oparte na obszarze.**

c. **Lokalne partnerstwo.**

d. **Zintegrowana strategia wielosektorowa.**

e. **Budowanie sieci.**

f. **Innowacyjność.**

g. **Współpraca**

Wartość dodana podejścia LEADER jest możliwa do osiągnięcia przy wystąpieniu wszystkich 7 cech. Szczególnie ważne są te cechy bazujące na partnerstwie, aktywizacji i integracji społeczności lokalnej, usamodzielnieniu i upodmiotowieniu społeczności lokalnych oraz zintegrowaniu i komplementarności względem siebie projektów, czego efektem jest zwiększenie efektywności, maksymalne dopasowanie do lokalnych potrzeb dzięki oddolności. We wdrożeniu interwencji LEADER wymaga się od LGD podejścia partnerskiego. Wdrażanie interwencji ma się opierać przede wszystkim na partnerstwie w ramach LGD oraz partnerstwie LGD z innymi podmiotami zarówno z obszaru objętego LSR (np. władzami lokalnymi), jak i spoza obszaru. **Osiągnięcie wartości dodanej podejścia LEADER, w tym w szczególności korzyści z komplementarności i synergii będzie możliwa poprzez:**

→ położenie nacisku w projektowanych kryteriach wyboru na realizowanie działań w partnerstwie (katalog działań w których to partnerstwo zostanie uwzględnione obejmuje przedsięwzięcia P.1.1, P.1.2, P.1.4);

- sieciowanie, szczególnie poprzez wymianę doświadczeń oraz propagowanie dobrych praktyk i przykładów, które są dowodem na powodzenie w działaniu (efekt osiągnięty zostanie poprzez realizację założeń planu komunikacji);
- edukacja i innowacja podejścia, zgodnie z definicją innowacji oraz na wybranych i wskazanych w LSR poziomach (efekt osiągnięty zostanie poprzez wprowadzenie w kryteriach wyboru kryterium innowacyjności w przedsięwzięciach P.2.1, P.2.2 i P.3.1);
- poszanowanie lokalnych uwarunkowań, swoiste endogeniczne podejście opierające się o poszanowaniu dziedzictwa naturalnego i kulturowego, uświadomienie znaczenia gospodarki zrównoważonej, zielonej lub biogospodarki (efekt osiągnięty zostanie poprzez realizację przedsięwzięć P.2.1, P.2.2 i P.3.1).

Cechy podejścia LEADER są fundamentami, na których oparta jest metodologia konstruowania LSR oraz logika interwencji. Logika interwencji LEADER jest i będzie obecna zarówno przy tworzeniu LSR jak i na etapie wdrażania, aż po etap ewaluacji, gdzie cechy podejścia i ich realizacja zostaną zbadane i ocenione.

Rozdział X - Monitoring i ewaluacja.

1. Ogólna charakterystyka zasad i procedur dokonywania ewaluacji oraz monitorowania.

Niniejszy rozdział wskazuje kryteria, narzędzia oraz podmioty odpowiedzialne za planowaną realizację procesu monitoringu i ewaluacji wdrażania LSR oraz funkcjonowania LGD. Kluczowymi kwestiami w aspekcie prowadzonej ewaluacji i monitoringu będzie stałe podnoszenie jakości i efektywności działań mających na celu wdrożenie LSR, której prawidłowa realizacja będzie gwarantem sprawnego wydatkowania środków publicznych oraz możliwość reagowania na zmieniające się warunki otoczenia społeczno-gospodarczego na terenie objętym LSR. Procesowi oceny podlegać będą:

- główne elementy funkcjonowania LGD w aspekcie finansowym, rzeczowym i społecznym – badanie i analizowanie podejmowanych przez LGD działań, w tym sposób funkcjonowania stowarzyszenia:
 - efektywność pracy Biura LGD i organów LGD,
 - ocena przebiegu konkursów,
 - ocena sposobu przepływu informacji,
 - ocena pracy pracowników, w tym kwalifikacje, kompetencje oraz sposób obsługi interesariuszy,
 - efektywność promocji i aktywizacji społeczności lokalnej.
- stan realizacji LSR - LGD dokonywać będzie systematycznej i obiektywnej oceny LSR w zakresie:
 - realizacji założeń LSR,
 - jakości stosowanych kryteriów wyborów i procedur,
 - przebiegu wdrażania LSR,
 - osiągniętych wskaźników produktu,
 - osiągniętych rezultatów z punktu widzenia adekwatności, skuteczności, efektywności, oddziaływania, w tym prawidłowego przebiegu realizowanych przez beneficjentów działań, będących efektem wdrażania strategii.

MONITORING jako proces ciągły i systematyczny, realizowany będzie na bieżąco, w zależności od elementu poddanego monitorowaniu, kwartalnie bądź po zakończeniu operacji lub grantu. Podmiotem odpowiedzialnym za przeprowadzenia działań monitorujących będzie Biuro LGD. Proces monitoringu obejmie gromadzenie i analizowanie informacji ilościowych i jakościowych na temat funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym, poprzez: analizę stopnia osiągania mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników wykonalności strategii, monitorowanie operacyjne na podstawie bezpośrednich rozmów z beneficjentami i wizji lokalnych na miejscu realizacji operacji i grantów, wykorzystaniu partycypacyjnych metod ewaluacji oraz monitorowaniu wydatkowanych środków na poszczególne operacje i działania własne LGD.

Monitoringiem w szczególności objęte zostaną następujące elementy:

- wydatkowanie środków na poszczególne cele i przedsięwzięcia LSR,
- poziom osiągnięcia założeń w zakresie realizacji planu komunikacji,
- prawidłowość realizacji harmonogramu konkursów oraz poziom realizacji LSR na podstawie mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników celów LSR,
- stan realizacji budżetu,
- stan realizacji rzeczowej,

Informacje uzyskane w procesie monitoringu dostarczyć mają wiedzy o aktualnych danych co do postępów w realizacji strategii, szczególnie pod kątem ich efektywności i racjonalności. Zaplanowane narzędzia i procedury prowadzonego monitoringu prezentuje poniższa tabela:

ELEMENTY PODLEGAJĄCE MONITORINGOWI

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródło danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Poziom realizacji rzeczowej LSR w odniesieniu do mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników celów LSR (Realizacja Planu Działania)	Biuro LGD (ocena własna)	Dane z ankiet monitorujących i rozmowy bezpośrednie z beneficjentami/Sprawozdanie z realizacji operacji/Wniosek o rozliczenie grantu. Wizytacje na miejscu realizacji operacji.	Na bieżąco w całym okresie wdrażania, po zakończeniu operacji lub grantu	Stopień realizacji wskaźników określonych w LSR
Stopień realizacji harmonogramu ogłaszanych konkursów	Biuro LGD (ocena własna)	Zestawienia ogłaszanych konkursów – baza danych Biura LGD.	Na bieżąco w całym okresie wdrażania,	Zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem konkursów LSR, ocena stopnia realizacji zadań wdrażania w ramach LSR
Budżet LSR - wydatkowanie środków na poszczególne cele i przedsięwzięcia LSR	Biuro LGD (ocena własna)	Wewnętrzne rejestry danych LGD, dane księgowe, sprawozdania finansowe z przeprowadzonych grantów i operacji.	Na bieżąco w całym okresie wdrażania,	Systematyczna obserwacja stopnia wykorzystania środków finansowych, realizacji budżetu LSR. Weryfikowanie czy środki LSR wydatkowane są zgodnie z przeznaczeniem. Dotyczyć to będzie operacji i grantów.
Zainteresowanie stroną internetową LGD	Biuro LGD (ocena własna)	Licznik odwiedzin strony internetowej, statystyki administratora strony.	Na bieżąco w całym okresie wdrażania,	Skuteczność przekazywania/uzyskiwania informacji na temat działalności LGD mierzona liczbą odwiedzających i zamieszczanych materiałów www.trzydoliny.eu
Poziom osiągnięcia założeń Planu Komunikacji	Biuro LGD (ocena własna)	Analiza ankiet ze szkoleń i warsztatów, analiza wywiadów bezpośrednich podczas spotkań, opinie beneficjentów, raporty z rozmów z mieszkańcami na otwartych spotkaniach.	Na bieżąco w całym okresie wdrażania,	Poprawność realizacji zaplanowanych celów i zadań komunikacyjnych, efekty działań komunikacyjnych, szczególnie stopień satysfakcji uczestników z jakości prowadzonych działań szkoleniowych i warsztatowych.
Stopień zainteresowania organizowanymi naborami, szkoleniami i innymi działaniami realizowanymi przez LGD	Biuro LGD (ocena własna)	Rejestr danych prowadzony przez LGD	Na bieżąco w całym okresie wdrażania,	Liczba wnioskodawców/beneficjentów korzystających z pomocy/składających wnioski.

Korzystanie z partycypacyjnych metod wdrażania LSR.	Biuro LGD (ocena własna)	Analiza ankiet ze szkoleń i warsztatów, analiza wywiadów bezpośrednich podczas spotkań, opinie beneficjentów, raporty z rozmów z mieszkańcami na otwartych spotkaniach.	Na bieżąco w całym okresie wdrażania,	Zaangażowanie społeczności lokalnej w proces realizacji LSR.
---	--------------------------	---	---------------------------------------	--

Tabela nr 33 - Elementy monitoringu - opracowanie własne.

EWALUACJA objęte zostaną zarówno elementy funkcjonowania LGD, jak i elementy wdrażania LSR. Ze względu na wieloletni proces realizacji LSR wdrożony zostanie etapowy proces ewaluacji. Ewaluacja LSR dostarczać będzie rzetelnych i użytecznych informacji, które będą następnie wykorzystane w procedurze aktualizacji dokumentu oraz procesie decyzyjnym i przy współpracy podmiotów zaangażowanych we wdrażanie strategii. Realizacja procesu ewaluacji odbywać będzie się z zastosowaniem kluczowych kryteriów, tzn.:

- trafność – ocena stopnia, w jakim przyjęte cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom lub potrzebom beneficjentów;
- efektywność – ocena poziomu gospodarności, czyli stosunek poniesionych nakładów do efektów;
- skuteczność – ocena stopnia osiągniętych celów;
- użyteczność – ocena stopnia zaspokojenia potrzeb beneficjentów;
- trwałości – ocena możliwości wpływu realizowanych działań poza kończeniu finansowania.

Ewaluacja będzie miała charakter:

- **Ewaluacji ex-ante** - ocena operacji będących dopiero w fazie planowania i podejmowania decyzji o ich realizacji - forma tej oceny polega na uzasadnieniu spodziewanych rezultatów oraz jego ocenę pod kątem osiągania wpływu na LSR w stosunku do planowanego przedsięwzięcia – tą formę ewaluacji zrealizowano na etapie diagnozowania potrzeb, problemów i potencjału społeczności lokalnej obszaru LSR, przy wykorzystaniu badań własnych, danych zastanych, a przede wszystkich partycypacyjnych metod konsultacji.
- **Ewaluacji on-going** - ocena dotycząca działań już zrealizowanych w minionym okresie, ale nadal w trakcie wdrażania założeń LSR – ewaluacja ta będzie ewaluacją wewnętrzną, wykonywaną punktowo, corocznie w formie realizowanego seminarium LGD pn. „Lubie być – razem z RLKS”. Ewaluacja obejmie wdrażanie LSR oraz ocenę jakości funkcjonowania LGD i jego wszystkich organów, a także działalności Biura LGD. Szczegółowe narzędzia ewaluacji obejmuje tabela poniżej.
- **Ewaluacji ex-post** – po zakończeniu podejmowanych działań, celem określenia trwałości efektów oraz wydajności realizowanej interwencji. Planowana ewaluacja będzie ewaluacją zewnętrzną realizowaną przez ewaluatora. Planowany termin realizacji ex post to rok 2029.

ELEMENTY FUNKCJONOWANIA LGD, KTÓRE BĘDĄ PODLEGAĆ EWALUACJI				
Elementy poddane badaniu – w zakresie funkcjonowania LGD	Wykonawca badania	Źródło danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Plan komunikacyjny	- Biuro LGD, Zarząd LGD (ocena własna). - Dopuszcza się realizację przez podmiot zewnętrzny.	Badania ankietowe w trakcie szkoleń i warsztatów w korelacji z listami wybranych projektów oraz pozostałe dokumenty wynikające z realizacji Planu komunikacyjnego	Ocena roczna dokonywana w ramach otwartego seminarium LGD pn. „Lubie być – razem z RLKS” (seminarium prowadzone wewnętrznie)	- Ocena stopnia realizacji Planu Komunikacyjnego oraz jego wpływu na wdrażanie LSR, oraz określenie dziedziny, w których Plan komunikacyjny powinien zostać ulepszony. - Stopień satysfakcji uczestników z jakości prowadzonych działań - analiza skuteczności prowadzonych działań w

		(wydruk ze strony internetowej, listy obecności, pojedyncze egzemplarze materiałów informacyjno-promocyjnych, wydruk newsletterów, kopie artykułów w prasie lokalnej i inne).		kontekście uzyskanego wsparcia przez osoby korzystające usług szkoleniowych LGD. Ocena znajomości LGD w środowisku lokalnym
Funkcjonowanie Biura oraz skuteczność promocji, doradztwa i aktywizacji społeczności lokalnej, pracownicy Biura LGD	Zarząd LGD	Opinia Prezesa Zarządu, ankiety szkoleniowe, karty doradztwa indywidualnego, ankiety on-line, Opinia Dyrektora Biura na temat podległego personelu, wywiad z wnioskodawcami, opinia zarządu i komisji rewizyjnej.	Ocena roczna dokonywana w ramach otwartego seminarium LGD, które tu być może, łączymy nas RLKS? (seminarium prowadzone wewnętrznie	- Ocena poprawności działalności Biura, określająca skuteczność realizowanych zadań w odniesieniu do założeń LSR oraz zadań Biura. (rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków wskazanych w umowie, realizacja LSR zgodnie z harmonogramem, inicjatywa , uczestnictwo w posiedzeniach, przestrzeganie regulaminu, jakość świadczonych usług) - Ocena skuteczności promocji LGD oraz działań wdrażanych w ramach aktywizacji LSR i projektów własnych, – Skuteczność animacji społeczności i projektów własnych. - Rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków wskazanych w umowie.
Funkcjonowanie Zarządu LGD	Komisja Rewizyjna LGD, Walne Zebranie Członków (ocena własna)	Sprawozdanie Zarządu z działalności / opinia Komisji Rewizyjnej, Walne Zebranie Członków anonimowe ankiety.	Ocena roczna dokonywana w ramach otwartego seminarium LGD, które tu być może, łączymy nas RLKS? (seminarium prowadzone wewnętrznie oraz corocznych sprawozdań	- Ocena pracy członków zarządu, aktywność i udział w posiedzeniach, zaangażowanie w realizację zadań oraz wpływ na lokalną społeczność.

			merytorycznych i finansowych.	
Funkcjonowanie Rady LGD	- Biuro LGD, Zarząd LGD (ocena własna) . - Dopuszcza się realizację przez podmiot zewnętrzny.	Badania ankietowe w trakcie szkoleń i warsztatów w korelacji z listami wybranych projektów oraz pozostałe dokumenty wynikające z procedur wyboru i kryteriów.	Ocena roczna dokonywana w ramach Biura LGD seminarium LGD na: lubie tu być raczy nas RLKS seminarium prowadzone wewnętrznie	- Ocena pracy Rady LGD, ocena dokumentów regulujących funkcjonowanie Rady, ocena procedur i kryteriów wyboru.
Doradztwo i szkolenia – zadowolenie uczestników	- Biuro LGD, Zarząd LGD (ocena własna) . - Dopuszcza się realizację przez podmiot zewnętrzny.	Ankiety szkoleniowe, karty doradztwa indywidualnego, ankiety on-line,	Ocena roczna dokonywana w ramach Biura LGD seminarium LGD na: lubie tu być raczy nas RLKS seminarium prowadzone wewnętrznie	- Jakość świadczonych usług doradczych i szkoleniowych.

ELEMENTY WDRAŻANIA LSR, KTÓRE BĘDĄ PODLEGAĆ EWALUACJI

Elementy poddane badaniu – w zakresie funkcjonowania LGD	Wykonawca badania	Źródło danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Stopień realizacji celów LSR – stopień realizacji wskaźników / Plan działania	Biuro LGD (ocena własna), Zarząd LGD	- Dane z ankiet monitorujących i rozmowy bezpośrednie z beneficjentami, - Sprawozdania z realizacji operacji, - Wnioski o rozliczenie grantu. - Wizytacje na miejscu realizacji operacji.	- Na bieżąco w całym okresie wdrażania, po zakończeniu operacji lub grantu. - Wizyty monitorujące będą się odbywały minimum raz w czasie trwania każdego projektu. - Podsumowaniem ewaluacji będzie coroczne Biuro seminarium LGD na: lubie tu być	- Stopień realizacji wskaźników określonych w LSR . Weryfikacja czy poprawnie realizowana jest umowa na dofinansowanie LSR. - Sprawdzenie czy LGD zbliża się do osiągnięcia wyznaczonych celów.

			Mały nas RKS seminarium prowadzone wewnętrznie	
Harmonogram rzeczowo - finansowy LSR	Biuro LGD (ocena własna)	Zestawienia ogłaszanych konkursów – baza danych Biura LGD.	- Na bieżąco w całym okresie wdrażania, raz na kwartał. - Okres objęty pomiarem: kwartał poprzedzający. - Podsumowaniem ewaluacji będzie co roczne otwarte seminarium LGD pr. lubie tu być Mały nas RKS seminarium prowadzone wewnętrznie	- Zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem konkursów LSR, - Ocena stopnia realizacji zadań wdrażania w ramach LSR.
Jakość stosowanych procedur wyboru i kryteria wyboru operacji stosowanych przez LGD	Biuro LGD, Zarząd LGD (ocena własna)	-Wewnętrzne rejestry danych LGD, -Dane z ankiet monitorujących. -Rozmowy bezpośrednie z beneficjentami.	- Na bieżąco w całym okresie wdrażania, raz na kwartał. - Okres objęty pomiarem: kwartał poprzedzający. - Podsumowaniem ewaluacji będzie co roczne otwarte seminarium LGD pr. lubie tu być Mały nas RKS seminarium prowadzone wewnętrznie	- Systematyczna obserwacja stopnia wykorzystania środków finansowych, realizacji budżetu LSR. - Weryfikowanie czy środki LSR wydatkowane są zgodnie z przeznaczeniem. Dotyczyć to będzie operacji i grantów.
Budżet LGD	Biuro LGD, Komisja Rewizyjna (ocena własna),	-Wewnętrzne rejestry danych LGD, -Dane księgowe, -Sprawozdania finansowe z	Na bieżąco w całym okresie wdrażania, raz na kwartał. Okres objęty	- Skuteczność przekazywania, uzyskiwania informacji na temat działalności LGD mierzona liczbą odwiedzających i zamieszczanych materiałów

		przeprowadzonych grantów i operacji, -Wnioski o płatność.	pomiarem: kwartał poprzedzający.	www.trzydoliny.eu
--	--	---	--	-------------------

Tabela nr 34 - Elementy monitoringu - opracowanie własne.

2. Raportowanie w procesie ewaluacji i monitoringu - sposób wykorzystania wyników z ewaluacji i analizy danych monitoringowych:

W procesie monitorowania i ewaluacji Lokalnej Strategii Rozwoju przyjęto następujące metody raportowania:

- Pisemne raporty dotyczące postępów realizacji działań LSR w postaci corocznych sprawozdań z realizacji LSR – organy odpowiedzialne za przygotowanie: Biuro i Zarząd LGD lub podmiot zewnętrzny.
- Coroczne spotkania Zarządu i Biura LGD z członkami Rady i beneficjentami. Spotkania te mają służyć analizie postępu prac i osiągniętych rezultatów w stosunku do planów.)
- Raport z ewaluacji ex-post. Raport opracowany w roku 2029, którego założeniem będzie wskazanie pozytywów i negatywów w procesie wdrażania niniejszej LSR oraz stanowił będzie podstawę do diagnozy LSR przyszłego okresu.

Załącznik 1 - Cele i przedsięwzięcia.

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C1 - CEL SZCZEGÓŁOWY 1 - Podniesienie, do 31.12.2029 r. potencjału społecznego i aktywności mieszkańców objętych lokalną Strategią Rozwoju (EFS+)	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
	Budżet (w EUR)		
150 000,00	P.1.1 - Przedsięwzięcie 1.1 - Działania na rzecz przełamania stereotypów związanych z płcią. (Działanie FEKP.07.01 PRZELAMYWANIE STEREOTYPÓW ZWIĄZANYCH Z PŁCIĄ)	wszyscy mieszkańcy (osoby dorosłe) obszaru objętego lokalną strategią rozwoju	konkurs (w ramach realizowanego projektu grantowego)
300 000,00	P.1.2 - Przedsięwzięcie 1.2 - Działania na rzecz dzieci i młodzieży poza edukacją formalną (Działanie FEKP.07.02 WSPARCIE DZIECI I MŁODZIEŻY POZA EDUKACJĄ FORMALNĄ)	dzieci i młodzież uczące się w wieku od 6 do 24 lat z obszaru objętego lokalną strategią rozwoju	konkurs (w ramach realizowanego projektu grantowego)
265 000,00	P.1.3 - Przedsięwzięcie 1.3 - Działania na rzecz aktywizacji osób dorosłych (Działanie FEKP.07.03 AKTYWIZACJA EDUKACYJNA OSÓB DOROSŁYCH)	wszyscy mieszkańcy (osoby dorosłe) obszaru objętego lokalną strategią rozwoju	konkurs (w ramach realizowanego projektu grantowego)
485 000,00	P.1.4 - Przedsięwzięcie 1.4 - Działania na rzecz aktywizacji społecznej osób starszych 60+ (Działanie FEKP.07.04 WSPIERANIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ)	wszyscy mieszkańcy obszaru objętego lokalną strategią rozwoju, którzy ukończyli 60. rok życia	konkurs (w ramach realizowanego projektu grantowego)
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C2 - CEL SZCZEGÓŁOWY 2 - Rozwój, do 31.12.2029 r. przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki (lub zielonej gospodarki) na obszarze LSR. (PS WPR)	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
	Budżet (w EUR)		
520 000,00	P.2.1 - Przedsięwzięcie 2.1 - Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, realizowane na obszarze LSR. (CS 8.P 9. - Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów)	- Wszyscy mieszkańcy obszaru objętego lokalną strategią rozwoju, którzy uzasadnią ekonomicznie zasadność podjęcia pozarolniczej gospodarczej (opracują i złożą biznesplan) - W/w osoby mogą skorzystać z tego rodzaju wsparcia tylko raz w okresie realizacji PS WPR.	konkurs
950000,00	P.2.2 - Przedsięwzięcie 2.2 - Rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarze LSR.	- Przedsiębiorcy prowadzący działalność na obszarze LSR posiadający minimum	konkurs

(CS 8.P 9. - Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów)	roczne doświadczenie w prowadzeniu działalności gospodarczej. - W/w przedsiębiorcy mogą skorzystać z tego rodzaju wsparcia tylko raz w okresie realizacji PS WPR. - W/w przedsiębiorcy mogą ubiegać się o wsparcie na rozwijanie działalności nie wcześniej niż po upływie 2 lat od wypłaty płatności ostatecznej w ramach operacji realizowanej w ramach podejmowania/tworzenia tych działalności.	
---	---	--

Budżet (w EUR)	C.3 - GŁÓWNY SZCZEGÓŁOWY 3 - Rozwój, do 31.12.2029 r., małej infrastruktury publicznej na obszarze LSR. (PS WPR)	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
1 780 000,00	P.3.1 - Przedsięwzięcie 3.1 – Działania na rzecz poprawy dostępu do małej infrastruktury publicznej na obszarze LSR. (CS 8.P 4. Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej)	Jednostki Sektora Finansów Publicznych oraz organizacje pozarządowe	konkurs